

УДК: 621.311.6

Анатолій МИСИК,
кандидат військових наук, доцент,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

Василь МИРОНЧУК,
кандидат військових наук,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ ЄДИНОЇ СИСТЕМИ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

У практиці застосування сил сектору безпеки і оборони існує протиріччя між потребою взаємодії систем матеріально-технічного забезпечення суб'єктів та відсутністю механізмів такої взаємодії. Обгрунтована необхідність упровадження уніфікованої системи планування та управління ресурсами системи безпеки і оборони з використанням сучасних європейських підходів. Визначені основні проблемні питання наукового супроводу цього процесу та напрямки практичної реалізації.

Ключові слова: Державна прикордонна служба України, система матеріально-технічного забезпечення, сектор безпеки і оборони.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Запровадження інтегрованої системи управління кордонами, виконання спільних

© Мисик А., Мирончук В..

завдань суб'єктами вимагає централізації управління сектором безпеки і оборони (СБО) у мирний час, у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці, та в особливий період, підвищення рівня міжвідомчої координації і взаємодії у всіх сферах, у тому числі і щодо матеріально-технічного забезпечення (МТЗ). Системи МТЗ суб'єктів сектору безпеки та оборони ґрунтуються на однаковій законодавчій базі, планування здійснюється із застосуванням програмно-цільового підходу до визначення обсягів фінансових і матеріально-технічних ресурсів, необхідних для ефективного функціонування. Однак через відмінність функцій, завдань та способів їх реалізації, відмінностей у технічних засобах системи МТЗ різних відомств мають свої особливості. Потрібні механізми забезпечення спільної роботи систем МТЗ різних відомств для створення інтеграційного ефекту від такої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опираються автори. Питання діяльності системи МТЗ належать до галузі воєнно-економічного аналізу, основи якого закладені ще у радянські часи і не враховують особливостей сучасних умов. Дослідження функціонування систем МТЗ проводились В. П. Городновим, І. Ф. Роліним, О. Г. Бондаренком, І. С. Морозовим. У межах визначених цілей приведені наукові роботи розглядали питання оцінювання ефективності окремих дій та окремих структурних підрозділів МТЗ. Питання підвищення ефективності функціонування системи МТЗ шляхом створення єдиної системи МТЗ суб'єктів СБО не досліджувались. На теперішній час відсутня концепція та науково-методичний апарат обґрунтування створення такої системи та оцінки ефективності комплексного МТЗ системи безпеки та оборони.

Метою статті є визначення напрямів реформування та розвитку системи МТЗ складових сектору безпеки і оборони для формування єдиної системи та забезпечення її спроможності адекватного і гнучкого реагування на весь спектр завдань в інтересах протидії загрозам національній безпеці України, раціонально використовуючи наявні у держави можливості і ресурси.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведений аналіз завдань СБО та її складових дозволив виділити основні періоди,

при яких особливо відчутні проблеми та виявляється необхідність створення єдиної системи МТЗ для суб'єктів СБО. Ними є такі: забезпечення функціонування СБО у повсякденних умовах, посилення охорони державного кордону, посилення криміногенної обстановки в середині країни, уведення режиму надзвичайного і воєнного стану, прикриття державного кордону, розгортання військ і сил для проведення перших оборонних операцій, ведення територіальної оборони.

Невирішеними проблемами у СБО є такі:

наслідки довготривалого фінансового та матеріального забезпечення складових сектору безпеки і оборони за залишковим принципом;

недосконалість процесу формування, координації та взаємодії під час вирішення спільних завдань;

незавершеність процесу побудови ефективної системи управління ресурсами у кризових ситуаціях;

недосконала система планування та спільного застосування військ (сил) та засобів, їх підготовки та забезпечення;

недосконала і неефективна взаємодія між центральними та місцевими органами державної влади, у тому числі і з питань МТЗ;

невідповідність потребам технічного оснащення тощо.

Подолати зазначені проблеми можливо шляхом цілеспрямованого реформування та розвитку системи МТЗ сектору безпеки і оборони із запровадженням уніфікованої системи планування та управління ресурсами на основі сучасних європейських та євроатлантичних підходів, що дасть змогу підвищити його ефективність використання ресурсів і створити ефективний комплексний та багатофункціональний державний інструментарій забезпечення діяльності СБО.

Результати аналізу проведення профілактичних заходів і прикордонних операцій, бойових дій у зоні АТО свідчать про реальні проблеми МТЗ, серед яких основними є: неврахування особливостей організації МТЗ в різних періодах кризових ситуацій; невизначеність норм МТЗ для виконання завдань у бойових умовах; невідповідність можливостей бойової техніки, транспортних засобів, майна тилу умовам застосування; недостатність можливостей органів і підрозділів МТЗ щодо проведення заходів необхідного обсягу; від-

сутність методик розрахунків з обґрунтування заходів МТЗ та роботи органів управління з організації МТЗ; неузгодженість питань спільного функціонування систем забезпечення взаємодіючих суб'єктів сектору безпеки і оборони України. Отже, розрізнені системи МТЗ не в змозі забезпечити ефективне функціонування угруповання СБО. Тому виникає необхідність в аналізі сучасного стану системи МТЗ, науково-методичного апарату обґрунтування завдань МТЗ угруповання військ і сил, методик роботи органів управління з метою їх удосконалення і об'єднання в єдину систему.

Проведений аналіз дозволив виділити особливості виконання завдань суб'єктами СБО в умовах виконання завдань захисту державного кордону, які визначають організацію МТЗ. Ними є такі: відсутність традиційної, чітко визначеної лінії фронту та тилу; велика глибина зони дій; можливість спільних дій з миротворчими силами; велика розосередженість та мала величина окремих суб'єктів МТЗ аж до прикордонного наряду; орієнтація більшості системи МТЗ суб'єктів СБО на виконання завдань мирного часу, використання місцевих ресурсів, промислових потужностей, неспроможність органів управління МТЗ виконувати завдання в бойових умовах, обмеженість інфраструктури. Перераховане свідчить, що в межах існуючої побудови самої системи та її управління виконання завдань МТЗ утруднене.

Напрямами практичної реалізації щодо створення єдиної системи МТЗ є такі:

оптимізація кількості підрозділів забезпечення складових сектору безпеки і оборони в рамках уніфікованої системи логістичного забезпечення;

упровадження уніфікованої системи планування та управління ресурсами з урахуванням європейських підходів;

впровадження єдиної методики оцінки спроможності і ефективності МТЗ;

формування уніфікованої системи управління МТЗ, здатної централізовано здійснювати управління ресурсами в інтересах забезпечення військ (сил) і засобів сектору безпеки і оборони під час їх оперативного застосування;

удосконалення законодавчої бази з питань функціонування та розвитку МТЗ сектору безпеки і оборони з урахуванням відповідних принципів і стандартів ЄС і НАТО;

своєчасне розроблення та виконання програмних документів розвитку системи МТЗ;

підвищення рівня координації діяльності державних органів – суб'єктів державного оборонного замовлення (замовників) для ефективного використання коштів державного бюджету, матеріальних ресурсів, наукових і виробничих потужностей держави, які здійснюватимуться у разі створення нових систем – озброєння і військової техніки;

забезпечення технічної сумісності засобів МТЗ між собою та із відповідними підрозділами держав – членів НАТО та ЄС;

створення системи моніторингу, аналізу, прогнозування, моделювання обстановки у сфері МТЗ та підтримки прийняття рішень за єдиними методиками;

удосконалення системи державного управління щодо МТЗ СБО, удосконалення механізмів залучення цивільних структур до забезпечення військ (сил) у мирний час та підтримання спроможностей до автономного забезпечення військових частин у воєнний час;

підвищення ефективності експлуатації і ремонту озброєння, військової та спеціальної техніки;

оптимізація військових, оперативних та стратегічних запасів матеріально-технічних засобів, обґрунтування обсягів непорушних запасів матеріальних засобів відповідно до потреб;

запровадження єдиного підходу до розроблення державних цільових програм розвитку складових сектору безпеки і оборони;

поєднання систем технічного і тилового забезпечення та створення на цій основі єдиної системи матеріально-технічного забезпечення складових сектору безпеки і оборони шляхом уніфікації номенклатури та норм їх забезпечення, за винятком спеціальної номенклатури;

створення об'єднаних центрів забезпечення матеріально-технічними засобами за територіальним принципом незалежно від їх підпорядкованості;

розроблення та впровадження уніфікованих вимог до товарів військового призначення;

відновлення та розвиток військової інфраструктури для забезпечення потреб сектору безпеки і оборони;

удосконалення системи військово-медичного забезпечення та її структури.

Створення єдиної системи МТЗ сприятиме розвитку сектору безпеки і оборони як цілісного функціонального об'єднання на основі уніфікованої системи планування в рамках досягнення спільних спроможностей, здатних адекватно і гнучко реагувати на зміни обстановки та оперативні завдання.

Висновки. Отже, науковим завданням дослідження визначається розвиток методичного апарату для формування системи МТЗ угруповання СБО. Першим кроком для цього потрібно розробити концепцію створення такої системи, внести відповідні зміни до керівних документів та методик роботи органів управління.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Для створення єдиної системи МТЗ суб'єктів СБО потрібно дослідити та розробити моделі МТЗ окремих суб'єктів, визначення елементів об'єднання та автономії.

Список використаної літератури

1. Ролін І. Ф. Формулювання наукової проблеми у теорії тилового забезпечення внутрішніх військ / І. Ф. Ролін // Честь і закон. – № 4 (43). – 2012.
2. Огляд існуючого науково-методичного апарату для формування раціональної системи тилового забезпечення угруповання внутрішніх військ / І. Ф. Ролін, І. Є. Морозов, В. О. Темніков, О. А. Александров // Честь і закон. – № 1 (44). – 2013.

Рецензент – доктор військових наук, доцент Купрієнко Д. А.

Мысык А., Мирончук В. Проблемные вопросы создания единой системы материально-технического обеспечения сектора безопасности и обороны

В практике применения сил сектора безопасности и обороны возникают противоречия между необходимостью взаимодействия систем

матеріально-технічного забезпечення суб'єктів і відсутністю механізмів такого взаємодіяння. Обґрунтована необхідність впровадження ефективної уніфікованої системи планування і управління ресурсами з використанням сучасних європейських підходів. Визначені основні проблемні питання наукового супроводження цього процесу і напрямки практичної реалізації.

Ключевые слова: *Государственная пограничная служба Украины, система материально-технического обеспечения, силы безопасности и обороны.*

Mysyk A., Myronchuk V. **Challenging Issues of the Integrated Logistics System of Security and Defense Forces Establishment**

The analysis demonstrates that in practice of using the security and defense forces there emerges the contradiction between the need of the logistics systems cooperation and the absence of such cooperation mechanism. The concept of security and defense sector development, approved by the decree of the President, defines the necessity of the integrated logistics system establishment. The necessity of implementation of the efficient standardized system for planning and managing the resources based on modern European approaches comes from the experience of anti-terrorism operation running.

The main scientific ways of resolving the problem are the following: development and ratification of the integrated logistics system establishment concept; development of the system's general model; development of research and methodological framework for logistics planning during joint duties performing.

Among the directions of the integrated logistics system establishment's implementation are fiscal policy improvement, using program and purposive approach to defining financial and material and technical resources level, management centralisation in the sphere in peacetime, during crisis and special period, increasing the level of interdepartmental coordination and cooperation, support units number optimization within the integrated logistics system, etc.

Keywords: *State Border Guard Service of Ukraine, logistics system, security and defense forces.*